

Havik *Accipiter gentilis* slaat Ransuil *Asio otus* op nest

Op 22 maart 1998 werd tijdens een wandeling door het Praambos in Zuidelijk Flevoland een broedende Ransuil *Asio otus* op een oud buizerd-nest aangetroffen. Het nest bevond zich in een wilg op c. zes meter hoogte, niet ver van de bosrand.

Op 5 mei 1998 om 14u30 trof de waarnemer al kijkend vanuit de bosrand op c. 20 meter afstand de Ransuil wederom op het nest aan. Plotseling dook een adult mannetje Havik *Accipiter gentilis* met grote snelheid op het nest en sloeg daarbij de volwassen Ransuil. De Havik trok de vogel van het nest, viel met de Ransuil in zijn klauwen naar beneden, en verdween daarbij in de ondergroei van brandnetels en Kleefkruid. Toen de waarnemer dichterbij kwam vloog de Havik op en liet daarbij de Ransuil los. De nog op de grond liggende en in volledig stress verkerende Ransuil kon gemakkelijk worden opgepakt. Op basis van bandering en aanwezigheid van een duidelijk broedplek, kon de vogel met zekerheid als volwassen vrouwtje worden gedetermineerd. De positie van de diepe afdrukken van de klauwen van de Havik in de borst en in de rug van de Ransuil gaven aan dat de Ransuil van schuin linksvoor was aangevallen, hetgeen in overeenstemming is met de waarneming. Afgezien van enkele druppels bloed waren er geen zichtbare verwondingen, zodat na enkele minuten werd besloten om de Ransuil weer te laten gaan. Op het moment dat de Ransuil laag door het bos wegvloog reageerde een uilskuiken vanuit de vegetatie. Het jong woog 169 gram en zal derhalve c. 13 dagen oud geweest zijn. Verder bevond zich in het nest nog een zeer klein, maar onbevucht ei (15 gram & 39.2 x 31.5 mm) en tussen de takken, vlak naast het nest, hing een dood jong van c. 1 à 2 dagen oud.

Uit de literatuur is bekend dat zowel jonge als oude Ransuilen op het menu van de Havik staan. Maar hoe en wanneer de Havik aan volgroeide Ransuilen komt staat nergens beschreven. Ook staat nergens beschreven of deze door het mannetje dan wel door het vrouwtje Havik worden geslagen. Bovenstaande waarneming maakt in ieder geval duidelijk dat mannetjes Haviken er niet voor terugdeinzen om een grote en gevaarlijke prooi als een vrouwtje Ransuil aan te vallen.

Summary Goshawk catches Long-eared Owl from nest

In March 1998 an occupied nest of a Long-eared Owl *Asio otus* was found in the Praambos, Zuidelijk Flevoland.

The nest was situated at 6 m height in a tree close to the forest edge. During a visit in the afternoon (14h30) of 5 May, an adult male Goshawk *Accipiter gentilis* was seen hitting the adult female owl on the nest, attacking from the left front side. With the owl in his claws the Goshawk tumbled to the ground. When the observer came closer, the Goshawk flew away and the owl could be picked up. She did not seem to be badly hurt and could be released after a few minutes.

Literatuur

- BIJLSMA R. G. 1993. Ecologische atlas van de Nederlandse roofvogels. Schuyt & Co., Haarlem.
- CRAMP S. & SIMMONS K. E. L. (eds) 1980. The Birds of the Western Palearctic, Vol. 2. Oxford University Press, Oxford.
- GLUTZ VON BLOTZHEIM U. N. & BAUER K. M. 1980. Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 9. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.
- MEBS T. 1966. Eulen und Käuze - Strigidae. Franckische Verlagshandlung, W. Keller & Co., Stuttgart.
- MIKKOLA H. 1983. Owls of Europe. T & A D Poyser Ltd., Staffordshire, England.
- OPDAM P. 1978. De havik. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen.
- ROSSING G. 1996. Een bijzondere waarneming: Havik pakt Kerkuil. De Takkeling 4(3): 26.
- VOOUS K. H. 1988. Owls of the Northern Hemisphere. Williams Collins Sons & Co. Ltd., London.

Mervyn Roos, Kustrif 2, 8224 BA Lelystad

Kokmeeuw *Larus ridibundus* vangt Bosmuis *Apodemus sylvaticus*

Op 19 juni 1997, tijdens het maken van gedragsprotocollen van kuikens van de Grote Stern *Sterna sandvicensis* op Griend, werd gezien hoe een Kokmeeuw een Bosmuis ving. De Kokmeeuw hield een kuiken van een Grote Stern in de gaten, dat op het punt stond gevoerd te worden. Op het moment dat de ouderlijke Grote Stern met de vis in zijn snavel bij het kuiken landde, rende de Kokmeeuw op de vis af in een poging deze te stelen. De Grote Stern ontweek de aanval en vloog met de vis weg. Wellicht opgeschrikt door alle conternatie sprong er, vlak naast het kuiken, een bruine flits op uit het gras. In een reflex hapte de Kokmeeuw naar het bewegende bolletje en hield vervolgens verbaasd een Bosmuis in zijn snavel geklemd. De Kokmeeuw, gebiologeerd door zijn ongewone vangst, bleef een paar seconden onbeveeglijk staan en vergat om de muis door te slikken. Net lang genoeg voor een aanvliegende Stormmeeuw *Larus canus* om hem de muis afhandig te maken.

Knaagdieren komen maar zelden voor op het

overigens zeer variabele menu van Kokmeeuwen aan de kust (Glutz von Blotzheim & Bauer 1982: 0%, Gorke 1990: 0.3%). De Stormmeeuw, eveneens een opportunistische alleseter, eet wat vaker muizen en andere kleine zoogdieren (Glutz von Blotzheim & Bauer 1982, Cramp 1983). Er is mij echter geen literatuur bekend waarin de Bosmuis als specifieke prooi soort van de Stormmeeuw of Kokmeeuw wordt genoemd.

Summary *Black-headed Gull* *Larus ridibundus* catches *Wood Mouse* *Apodemus sylvaticus*

While trying to steal a fish from a Sandwich Tern *Sterna sandvicensis* arriving at a colony in the Dutch Wadden Sea, a Black-headed Gull was seen catching a Wood Mouse by accident. Before the gull was able to swallow the mouse, a Common Gull *L. canus* robbed it from the astonished Black-headed Gull.

Literatuur

- CRAMP S. (ed.) 1983. The Birds of the Western Palearctic. Vol 3. Oxford University Press, Oxford.
- GLUTZ VON BLOTZHEIM U. N. & BAUER K. M. 1982. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Bd 8/1. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.
- GORKE M. 1990. Die Lachmöwe *Larus ridibundus* in Wattenmeer und Binnenland. Seevögel 11: 1-48.

Allix Brenninkmeijer, Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (IBN-DLO), Postbus 23, 6700 AA Wageningen

Broedende Witwangsters *Chlidonias hybridus* in Nederland in 1997

In 1997 werd langs de noordelijke Randmeren een succesvol broedgeval van Witwangsters vastgesteld. De exacte locatie wordt geheimgehouden in verband met de kwetsbaarheid van het bedoelde gebied. De eerste waarneming in deze omgeving dateert van 23 mei, toen drie Witwangsters gezien werden (R. Foppen). Op 31 mei was een foeragerend individu aanwezig op c. 12 km ten noorden van de vorige locatie (S. B. Deuzeman). Vanaf 5 juni werden opnieuw Witwangsters op de eerste locatie waargenomen; doorgaans ging het om twee exemplaren, maar op 13 juni waren er drie aanwezig (RF). Het nest werd ontdekt op 9 juni en de vogels werden vanuit een schuilhut gefotografeerd. Het nest bevatte twee eieren. Op 31 juli was minimaal één uitgevlogen jong aanwezig, dat nog door de ouders gevoerd werd (J. Tempel).

Het broedgeval vond plaats in een door open plekken onderbroken kraag van voornamelijk eenjarig riet. Het nest bevond zich temidden van een kolonie van 20 paar Zwarte Sterns *Chlidonias niger*. In het midden van het gebied was na het

maaien van het riet een opeenhoping van rietafval blijven liggen. Dit vormde het nestmateriaal van de Zwarte Sterns en Witwangsters. Er is een constant waterpeil aanwezig.

Interessant is de melding van een paar op 2 juni 1996 op c. 4 km ten noorden van de broedlocatie. Het paar was aanwezig in de buurt van geschikt lijkende nesthabitat (mattenbiesvelden). Bij een tweede bezoek op 5 juni 1996 werden de vogels echter niet meer waargenomen, zodat wordt aangenomen dat het late doortrekkers betrof (R. Foppen).

In Nederland is de Witwangster een onregelmatige broedvogel. Broedgevallen, doorgaans in kleine kolonies tot maximaal elf paren, zijn bekend uit 1938, 1945, 1958, 1961 en 1965 (Teixeira 1979, Lensink 1993). Recente broedgevallen zijn niet bekend of niet gepubliceerd, zodat het broedgeval in 1997 vermoedelijk het eerste zekere geval sinds 32 jaren vormt. Witwangsters waren in het voorjaar van 1997 wat algemener dan andere jaren. Van 19 tot 30 mei waren bijvoorbeeld maximaal 12 exemplaren aanwezig bij het Foxholstermeer in Groningen; van een heuse invasie, zoals het geval was bij de Witvleugelster *Chlidonias leucopterus*, was echter geen sprake (van Dongen *et al.* 1997).

Het Europese broedgebied van de Witwangster bereikt zijn noordgrens in Midden-Frankrijk, Polen en Litouwen. Broedgevallen ten noorden van de arealgrens worden incidenteel vastgesteld, mogelijk ten gevolge van ongunstige omstandigheden in de reguliere broedgebieden, bijv. door abnormale droogte (SOVON 1987). De soort is in Zuid- en Oost-Europa een plaatselijk voorkomende broedvogel in jaarlijks sterk fluctuerende aantallen. Recent is een gevoelige afname vastgesteld in verschillende Oost-Europese landen, waaronder Rusland, een gevolg van een serie droge jaren en drooglegging van moerasgebieden. Ook de Mediterrane populatie neemt af door habitatvernietiging. Tegelijkertijd is een toename geconstateerd in o.a. Roemenië, maar dit neemt niet weg dat de algemene trend in Europa negatief is (Tucker & Heath 1994, Hagemeyer & Blair 1997).

Dankwoord Dank gaat uit naar Bennie van den Brink en W. Bouw die melding maakten van dit bijzondere broedgeval en naar Ruud Foppen die aanvullende waarnemingen doorgaf en toelichtte. Fred Hustings en Rob Vogel voorzagen deze korte mededeling van waardevolle opmerkingen.

Summary *Breeding Whiskered Terns* *Chlidonias hybridus* in The Netherlands in 1997

In 1997 a pair of Whiskered Terns successfully bred in a colony of Black Terns near Lake IJsselmeer, The Netherlands. The nest contained two eggs and at least one chick was reared. In The Netherlands, the species is